

ایران ورجاوند

مجله ایران‌شناسی | سال ۵ | شماره ۱۰ | زمستان ۱۴۰۱ | ۵۰۰۰۰ تومان

- ◆ نام‌جای‌های اشاره شده در پوست‌نوشته‌های اورامان
- ◆ سکه‌های حفاری و تاریخ یونان: نمونه جزیره تاسوس
- ◆ کارکرد کیف دستی کلریتی تمدن هلیل رود با استنتاج اثرات سایشی آن
- ◆ کتیبه‌شناسی و سکه‌شناسی: چند اشاره درباره نام سکه‌ها در متن‌های یونان باستان
- ◆ باستان‌شناسی و سکه‌شناسی در آلبانی: چند اشاره درباره فعالیت پولی از قرن چهارم تا دوم

ایران ورجاوند

ایران ورجاوند زنده است

فصلنامه ایران شناسی

| سال ۵ | شماره ۱۰ | زمستان ۱۴۰۱ | ۷۲ صفحه |
| شماره ثبت مجله: ۸۰۶۸۸ | شماره ثبت نشان: ۲۹۶۲۹۸ |
| صاحب امتیاز و مدیر و سردبیر: دکتر شاهین آریامنش |
| مدیر داخلی: هوشنگ رستمی |

نشان مجله ایران ورجاوند برگرفته از گچبری ساسانی یافت شده از تیسفون عراق مربوط به دوره ساسانی است. داستان این گچبری به سال‌ها پیش بازمی‌گردد هنگامی که اسکار رویتز باستان‌شناس آلمانی همراه گروهش در سال ۱۹۲۹ میلادی در تیسفون در محدوده ساختمان بزرگی با نام معارید در حدود ۳ کیلومتری تاق کسری و ۱/۷۵ کیلومتری شمال دهکده سلمان پاک به کاوش‌های باستان‌شناسی پرداخت که در این کاوش‌ها از محلی که سپس تر خانه معارید ۶ نام گرفت شماری صفحه‌های گچبری گرد به دست آورد که در میان آنها صفحه‌گردی با دو بال گشوده شده از روبه‌رو وجود داشت که این دو بال، نشانی به شکل هلال ماه را دربر گرفته‌اند. این گچبری در موزه برلین آلمان نگهداری می‌شود.

تصویر جلد: شی‌ای از سنگ صابون یافت شده از کنار صندل جیرفت

www.iranvarjavand.ir

Iranvarjavand@hotmail.com

۰۹۳۹۵۹۶۹۴۶۶

چاپخانه: ایران کهن

همه حقوق این اثر برای ایران ورجاوند محفوظ است.
تکثیر، انتشار، چاپ و بازنویسی این اثر یا بخشی از آن به هر شیوه همچون رونوشت، انتشار الکترونیکی، ضبط و ذخیره روی سی دی و چیزهایی از این دست بدون موافقت کتبی و قبلی مجله ایران ورجاوند ممنوع است و متخلفان بر پایه قانون «حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» تحت پیگرد قرار خواهند گرفت.

| با همکاری گروه پژوهشی باستان‌کاوی تیسافرن |

”سیاهه“

مقاله

کارکرد کیف دستی کلریتی تمدن هلیل رود با استنتاج اثرات سایشی آن ا ماسیمو ویداله، روبرتو میکلی،
ترجمه امیررضا خیرخواه

۵

نام‌جای‌های اشاره شده در پوست‌نوشته‌های اورامان ا سی. جی. ادموندز، ترجمه نوذر حیدری

۲۳

انیران / سکه‌شناسی

کتیبه‌شناسی و سکه‌شناسی: چند اشاره درباره نام سکه‌ها در متن‌های یونان باستان ا هلن نیکلت - پیر،
ترجمه نیلوفر رضایی نراقی

۳۹

باستان‌شناسی و سکه‌شناسی در آلبانی: چند اشاره درباره فعالیت پولی از قرن چهارم تا دوم ا
اش. جونجکاژ، ترجمه نیلوفر رضایی نراقی

۴۷

سکه‌های حفاری و تاریخ یونان: نمونه جزیره تاسوس ا او. پیکار، ترجمه نیلوفر رضایی نراقی

۵۷

مقاله

انیران

سکه‌شناسی

کتیبه‌شناسی و سکه‌شناسی:

چند اشاره درباره نام سکه‌ها در متون یونان باستان^۱

هلن نیکلت - پییر

ترجمه نیلوفر رضایی نراقی

دانشجوی دکتری باستان‌شناسی دانشگاه سوربن

UMR7041-ArScAn-VEPMO

آیا آشنایی سکه‌شناسان با فلزات ضرب سکه، به شکل اختراع شده حدود اوایل قرن ششم توسط لیدی‌ها و یونانیان آسیا، مورد استفاده تمام شهرهای تقریباً با اهمیت یونانی کمتر از یک قرن بعد (از ماسالیا در تارس و سیسیل تا تراکیه یا جزایر اژه)، برای فهم متون باستان اغلب ناقص که کتیبه‌شناسان برای تفسیر در دست دارند و به‌طورکلی برای تمام تاریخ‌نویسان دوران باستان فایده‌ای دارد؟ برای مثال از خود می‌پرسیم امکان به تصویر کشیدن و توضیح مجموعه مهم نومیما^۲ (۱۹۹۴) وجود دارد: نوع قضایی متون به صورتی است که در آن مبالغی بیشتر از یک بار ذکر شده‌اند، اغلب جزایی، همچنین شرایط مالی، پاداش یا تخصیص بودجه برای استفاده در موارد گوناگون. تاریخ آنها، به‌طور تقریبی، بین آخر قرن هفتم و در حدود ۴۵۰ متغیر است. به این معنی که ما باید بتوانیم بین ضرب

^۱ این مقاله ترجمه‌ای است از:

Nicolet-Pierre, H. (2017), "Epigraphie et numismatique: quelques remarques sur les noms de monnaies dans les inscriptions grecques archaïques", in K.A. Sheedy and Ch. Papageorgiadou-Banis (eds.), *Numismatic Archaeology, Archaeological Numismatics: Proceedings of an International Conference Held to Honour Dr. Mando Oeconomides in Athens 1995*, pp. 29-39.

^۲ Henri van Effenterre et Franchise Ruze, *Nomima, recueil d'inscriptions politiques et juridiques de l'archaïsme grec I* (Collection de l'Ecole française de Rome 188, Rome 1994).

سکه دوران باستان در شهرهایی که مسئول آیین‌نامه سیاسی و قضایی بوده‌اند و الفبای متون ارتباط برقرار کنیم. به‌طور دقیق، جریمه‌ها به چه صورتی پرداخت می‌شده‌اند؟ از چه واحدی برای ارزش‌گذاری اموال استفاده می‌کردند؟ چنین پرسش‌های جدید نیستند. ولی به دلیل اینکه مدارک در دسترس به تدریج گسترش می‌یابند، به همان اندازه که برای کتیبه‌شناس که برای سکه‌شناس، برخی از جنبه‌های جدید مشکل می‌تواند کم‌کم روشن شود. به جز لبت‌های (lébète) کرتی که اشاره به آن در قدیمی‌ترین متون کرتی (فیتیون گورتین (Pythion de Gortyne)) به دلیل فقدان زمینه تاریخی هنوز معما به شمار می‌آیند، قدیمی‌ترین واحدهای پولی مورد استفاده، استاترها (statère) هستند که دو گواهی از آنها به نیمه قرن ششم برمی‌گردند، دراخم (drachme) و اُبل (obole) در اواخر قرن ششم ظاهر می‌شوند. تاریخ‌هایی که ما در دست داریم از ناشران این متون^۱ هستند و براساس معیارهای کتیبه‌نگاری آنهاست. در اینجا به چند کاربرد کلمه استاتر در بین قدیمی‌ترین اشارات کتیبه‌گرافی می‌پردازیم.

۱. لوحه نقره‌ای افسوس (Ephèse)

این لوحه در اول قرن بیستم در حفاری‌های آرتمیسیون (Artémision) شهر افسوس پیدا شده است و بر سطح (ب) آن دو بار کلمه استاتر را می‌خوانیم (خط سوم، بعد خط هشتم که در آن صحبت از ۸ استاتر است). واحدهای دیگری چون مین (mine)، نصف مین (demi-mine)، هکتس (hectés) و همیهکتا (hémihecta) در این حساب اشاره شده‌اند. طبق سطح (آ)، مین‌ها (طلا یا نقره) معرف فلز وزن شده [ἑστάθησαν فعل: دو بار استفاده کامل، دو بار در کاربرد دیگر] هستند. در اینجا این پرسش پیش می‌آید که آیا کلمه استاتر یک تقسیم‌بندی وزنی از مین است (وضع لوحه اجازه نمی‌دهد که ارتباط بین آنها را معین کرد) یا برعکس ما یک حساب واحد پولی را داریم؟ در تاریخ متن، حدود ۵۵۰ (طبق هوگارت^۲ به احتمال زیاد این لوحه پول جمع شده برای ساخت معبد را به‌طور اجمالی ذکر می‌کند)، استاتر و تقسیماتش: هکتای، همیهکتا می‌توانند سکه باشند مانند آنهایی که از حفاری آرتمیسیون به دست آمدند: طی چندین دهه، شاهان لیدی و شهرهای ایونیه سکه‌هایی از «طلای سفید» ضرب می‌کردند. حفاری‌های جدید نشان دادند که بدون شک می‌بایست تاریخ دفن سکه‌ها در آرتمیسیون را از سال ۶۰۰ به ۵۶۰ کاهش داد. در نتیجه، تاریخ

^۱ L.H. Jeffery, *Local Scripts of Archaic Greece* (Oxford 1961) abregé LSAG.

^۲ D.G. Hogarth, *Excavations at Ephesus* (London 1908) 120-144, pi. XIII; LSAG n°53, pi. 66: face A seulement; G. Manganaro *Epigraphica* 36 (1974) 57-77, avec fac.sim. et bibliographic.

اختراع این نوع سکه هم به پیش تراز تاریخ تصور شده برمی گردد: سازه‌ای که در زیر آن تعداد زیادی سکه کشف شدند درواقع جدیدترین بنایی بوده که قبل از معبد کروسوس (Crésus) ساخته شده است (۵۶۰ - ۵۴۵) (cf.n.8). وزن این سکه‌ها همان طوره که می‌دانیم در یک سیستم کاملاً واضح سازماندهی شده که از وزن یک استاتر حدود ۱۴ گرم گرفته شده است (۲۱۱، ۳۱۱، ۶۱۱، ۱۲۱۱ تا آخر تا ۹۶۱۱)^۱. مسئله قابل توجه این است که ترکیب انواع رو و برگردان سکه به یک‌باره اجازه می‌دهد تا تقسیمی که با آن سروکار داریم را شناسایی کرده و در نتیجه از به‌کارگیری ترازو امتناع کنیم (جز برای مجموع خیلی زیاد که شمارش آن خسته‌کننده و منبع خطاست).

۲. کتیبه کیوس (Chios)^۲

این متن که قسمتی از آن در اثر شکستگی از بین رفته است به منصب چندین قاضی اشاره کرده و مجازات‌های پیش‌بینی شده برای فساد (شاید مالی؟) و همچنین امکان اعتراض به آنها در مقابل یک شورا را بیان می‌کند. متأسفانه مبلغ پرداخت جریمه دیگر وجود ندارد. در خط سوم روی سطح (ب)، یک مبلغ به استاتر نوشته شده: مبلغ برای پرداخت جریمه دیگری، یا امانت، گذاشته شده نزد مسئول اداری منطقه «به‌صورت یک مبلغ سپرده برای پرداخت موردی، اگر آن را مرتبط با اعتراض بدانیم»^۳ کرآی (Kraay) فکر نمی‌کرد که این استاترها اولین استاترهای الکتروم (electrum) باشند که در کارگاه کیوس ضرب شده‌اند، با ویژگی اسفنکس و وزن میلیتی (Milet). او گاهشماری پیشنهادی بلدوین^۴ (Baldwin) در سال ۱۹۱۴ را دنبال کرده است: یعنی حدود اواسط قرن ششم. سبک اینها از نظر ما خیلی پیشرفته‌تر از سبک الکتروم‌های اتالون (étalon) میلیتی است که در آرتمیسیون افسوس (انتساب به سال‌های ۵۸۰-۵۶۰) پیدا شدند، طبق گاهشماری جدید که به نظر می‌آید

^۱ اتالون، در میلت (Milet) همچنین در بعضی شهرهای ایونیه و لیدی استفاده شده استاترهای دیگری از همین دوره کمی بیشتر

از ۱۶ گرم وزن دارند (سیستم فوکائیک (phocaïque) یا ۱۷ گرم هستند (سیستم سامی (samien) قدیم)

Cf. Farticle fondamentale de H.A. Cahn, "Étalons monétaires en Asie Mineure jusqu'au Ve siècle", dans *Actes CIN Rome* 1961, II, 19-23

^۲ *Nomima* I n°62; L.H. Jeffery, "The Courts of justice in Archaic Chios", *BSA* 51 (1956) 158, pi. 53 (photo); *LSAG* p. 343, pi. 65, 41 (fac.sim.).

^۳ Van Effenterre-Ruze (supra n. 1) 267.

^۴ *AJN* XLVIII (1914) 12, no. 1-2; C.M. Kraay, *Archaic and Classical Greek Coins* (London 1976) 35 et 316 n. 5.

امروز^۱ غالب شده، این تاریخ قابل بحث است. اگر تاریخ متن، طبق جفری (Jeffery) در ربع دوم قرن ششم حک شده، حدود ۵۵۰ برای ناشران نومیما (نمی‌توان آن را تا ۵۳۰ کاهش داد)، باید استاترهای قدیمی‌تری را تصور کنیم که در ایونیه^۲ (Ionie) ضرب شده باشند، یا حداقل در وزن فلزات قیمتی باشند، مسئله‌ای که ما را به معضل کتیبه افسوس (در بالا ذکر شده) بازمی‌گرداند. برای تعیین تاریخ قانون کیوس باید به کتیبه‌نگاری رجوع کرد.

۳. اهدایی دو اهالی پرنه (Périnthe) به الهه هرا (Héra) ساموس (Samos)^۳

در کل ۲۱۲ استاتر سامی (خط ۱۵ تا ۱۹): چیزی که واضح و روشن است: ارزش پیشکش دو شهروند پرنه واقع در ساحل شمالی پروپونتید (Propontide) به معبد بزرگ ساموس در شهر است. این نوعی مالیات است (نمی‌دانیم برای چه چیزی) و شامل اشیاء گرانبهای اهدایی به الهه است: یک موجود اسطوره‌ای از طلا (گورگون)، یک پری دریایی از نقره، یک جام نقره‌ای، یک چراغ از مفرغ که به آن مبلغ کتیبه و حکاکی هم اضافه شده است. طبق نوشته، جفری (Jeffery) تاریخ آن را بین ۵۴۰-۵۲۵ تعیین می‌کند. کدام استاترهای سامی برای این دوره می‌توانستند به‌عنوان مرجع ارزش‌گذاری استفاده شده باشند؟ یا چه سکه‌ای برای خرید اشیاء خرج شده است؟ در صورتی که این دو شهروند پرنه خود نقره‌ساز نباشند. بارون (Barron)، ارزش هر کدام از هدیه‌ها را نسبت به

^۱ سیر تکاملی سبک می‌توانسته خیلی سریع‌تر از آنچه ما بیست سال پیش فکر می‌کردیم باشد در زمانی که آغاز سکه لیدی به‌طور اجباری می‌بایستی در ربع آخر قرن هفتم تخمین زده می‌شده. تاریخ منتسب به کل سکه‌های ضرب شده در قرن ششم حتی در کتاب کرآی موضوع مورد تجدید نظر هست.

cf A.Bammer, "Les sanctuaires des VIIIe et Vile siècles à l'Artemision d'Ephese", *RA* 1991, 63-83.

^۲ این همچنین فرضیه هاردویک (N.Hardwick) است که بررسی ضرب سکه در کیوس را دوباره از سر می‌گیرد، بیشترین تاریخ برای قانون کیوس را ۵۷۵ در نظر می‌گیرد، او مشاهده می‌کند که هیچ سکه شناخته شده‌ای نمی‌تواند با اطمینان به این تاریخ نزدیک باشد. قدیمی‌ترین صدور سکه که برای کارگاه کیوس پیشنهاد می‌کند یک هکنه (hecté) از الکتروم با وزن ۲/۵۹ گرم با طرح اسفنجس در سطح رو است، و آن را بین تاریخ ۵۲۵-۵۵۰ قرار می‌دهد:

"The Coinage of Chios from the VIth to the IVth century B.C.", dans *Actes du XIe Congrès international de numismatique*, Bruxelles 1991 (1993), 1,211-222.

^۳ G. Klaffenbach M D AI6 (1953) 15-20; LSAG 365 et pi. 71, n°35; J.P. Barron, *The Silver Coins of Samos* (London 1966) 18; D.F. McCabe, J.V. Brownson, B.D. Ehrman (eds), *Samos Inscriptions. Texts and List* (Princeton 1986) no. 218.

ارزش فیاله (Phiale) نقره تخمین زده، به احتمال زیاد صد دراهم، در اینجا مانند جاهای دیگر.^۱ او چنین نتیجه‌گیری می‌کند که ۲۱۲ استاتر نقره با وزن اوبه (eubée) معادل با ۸۴۸ دراهم می‌توانسته قیمت اشیاء و کتیبه را بپردازد. نتیجه دیگر: در زمان این اهدا، ساموس دیگر سکه الکتروم ضرب نمی‌کرده است و او برای آن حوالی تاریخ ۵۲۵ را نگه می‌دارد. برعکس، این می‌توانسته ابتدای خلق سکه نقره باشد که اولین از این گروه شامل هکته با وزن اوبه است (دو جفت سکه، بارون ۱-۲، بین ۵۳۰-۵۲۶).

هیچ سکه سامی از نقره تا حال به صورت شی معرفی نشده است، در دوران باستان، یک استاتر با وزن ۴ دراهم در وزن اوبه - آنتی موجود است. در عوض، می‌دانیم که استاترهای الکتروم و تقسیماتش با این وزن در قرن ششم ضرب شده‌اند: شاهد آنها «گنجینه ساموس» در سال ۱۸۹۴^۲ و یافته‌های مجزا در جزیره^۳ هستند. تاریخ دفن سکه‌ها برای گنجینه ساموس حول و حوش ۵۵۰ است به علت ارتباط سبکی و ساختی که با سکه‌های آرتیمیسیون افسوس دارند. ولی آیا این استاترهای الکتروم نمی‌توانستند فراتر از اواسط قرن به چرخش خود ادامه داده یا شاید ضرب شده باشند؟ این موضوع اجازه می‌دهد تا بهتر تدبیر پولیکرات (Polycrate) (۵۲۲-۵۳۳) را توجیه کرد، او سکه‌های الکتروم پر شده از سرب را ضرب کرده و با قیمت پایین لغو محاصره شهر خود را توسط گردان اسپارت خریداری کرده است (Hérodote III, 56, 2: 525/4). روی برگردان سکه‌های سرب یافت شده در جزیره دو مستطیل تو خالی وجود دارند که ویژگی استاترهای سامی باستان است. این سکه‌ها می‌بایست هنوز به عنوان «سکه‌های سامی» بین سال‌های ۵۴۰-۵۲۵، زمانی که اهدایی دو شهروند پرنه حک شده، شناخته شده باشند. به نظر ما کاملاً امکان دارد که منظور ۲۱۲ استاتر الکتروم باشد: هدیه‌هایی که ارزش آنها بیشتر از آن چیزی بوده که بارون تصور می‌کرد به طوری که حکاکی یک لوحه یادبود را توجیه می‌کند. ساموس شهر مرکزی پرنه بوده: می‌توان این ارتباط را با اصطلاح «خانه (oikeioi)» در متن یادآور شد، یا اینکه همان‌طور که جفری^۴ پیشنهاد کرده، این دو اهداکننده اشخاص رسمی مسئول «یک خانوار (oikos)» از پرنه به معبد هرا، یا مسئول یک «گنجینه» مثل آنهایی که در دلف (Delphes) و المپی (Olympie) می‌شناسیم، نباشند.

^۱ همچنین فیاله نقره یافته شده در براویا (Beroia) اهدایی سال ۵۰۰ به آتنا مگارین به وزن ۴۳۲ گرم است. D.W.J. Gill, *AJA* 94 (1990) 624-625.

^۲ IGCH 1158

^۳ دو استاتر اشاره شده توسط بارون: 3 n. 15 (supra n. 10)

^۴ LSAG 365, n. 4.

۴-۵. قوانین ارتری (Erétrie)^۱

در متن قانون شماره ۳ ارتری، پرداخت ده استاتر برای جریمه با زمان مهلت آن در یک حکم پرونده دعوا بیان شده، که در غیر این صورت غرامتی در نظر گرفته شده است. بازخوانی قسمت زیادی از اولین خط متن شماره ۳ (IG XII,9,1274, pl.VI)، بسیار صدمه دیده، توسط واندرپول و ولاس (l.c.n.15,p.387) انجام شده: سه کلمه آخر خط مطمئن هستند (ὀφέλεν στατέρας δέκα). درباره تاریخ آن باید گفت ابتدا توسط جفری بین ۵۵۰-۵۲۵ قرار داده شد ولی بیشتر حدود ۵۲۵ واقع می شود یا کمی بعدتر.^۲ ولاس در (نوم-کرون. Num.Chron.) ۱۹۶۲ قبلاً متوجه شده که «ویژگی استاتر، الکتروم یا نقره اژین (Egine) یا اوبه خاص و مشخص نیست و این بدین معناست که استاترهای مورد نظر محلی هستند: استاتر ارتری». این چنین، او برای شناسایی اولین صدور سکه های ارتری، سکه های سبک جنکیس (Jenkins)، (Acq. BM, dans Num.Chron. 1955,136)، (n^o7) را برای نسبت دادن سکه هایی که او بین ارتری و مستعمره اش دیکنیا (Dikaia) مردد بوده، پیشنهاد کرده است.

بدون شک منظور پرداخت این جریمه ها با فلز ضرب است.^۳ قبلاً سکه های غیر ارتری در اوبه در نیمه قرن ششم در چرخش بوده: بی گمان سکه های دیدراخم (didrachme) آنتی (معادل دو دراخم) معروف به «واپنمونزن» (wappenmünzen) به ذهنمان می آید که توسط اهالی پسیدراتید (Pisistratide) ضرب شده اند: حضورشان به واسطه چندین گنجینه تأیید شده است: IGCH 3 (Eubée 1935)، ۹ (Erétrie c.1870)، ۱۰ (Pascha 1883). ولی چندین صدور سکه منتسب به کلسی (Chalcis)، ارتری (Erétrie) و کاریستوس (Karystos) فعالیت کارگاه های اوبه ایی را بین سال های ۵۳۰ تا ۵۲۰ ثابت می کنند.^۴

اولین متن از همان سری نوشته (که طبق کایرنس (F. Cairns) یک پیش-سکه در ارتری را تأیید می کند) در صورتی معنی می گیرد که کرماتاهای (chrēmata) (جمع آوری ثروت) مورد نظر هم

^۱ Nomima I, n^o9; E. Vanderpool et W.P. Wallace, "The sixth cent, laws from Eretria", *Hesperia* 33 (1964) 381-391 et pi. 67-69

^۲ Cf. F.Cairns ZPE 54 (1984) 145-155, به 525 or after کاهش می دهد, L.H. Jeffery. با توافق

^۳ کایرنس (F.Cairns) به تازگی (Phoenix 45 (1991) 298-299) تجدید نظر کرده و باور دارد که این استاترها می توانند نه اینکه وزنی از فلز بلکه سکه های ارتری باشند.

^۴ Kraay (supra n. 7) pi. 15, n^o262-263, 267, 271 (cette dernière pièce = Asyut Hoard 1969, Price-Waggoner n^o250).

سکه باشند. دو صفت که همراه اصطلاح « $\chi\rho\acute{\eta}\mu\alpha\tau\alpha$ » می‌آیند، برای نامیدن انواع ثروت بسیار رایج اند، فصیح هستند: سکه‌ها (شاید مختلف) « $\delta\acute{o}\kappa\iota\mu\alpha$ »، در ارتری گردش داشته^۱ باید بررسی شوند و « $\acute{\upsilon}\gamma\iota\acute{\alpha}$ ») بی‌عیب باشند یعنی به نظر ما «پر شده» نباشند. شک و تردید نسبت به سکه‌های پر شده باید همزمان با تولید خود سکه به وجود آمده باشد. در بالا گفتیم که سکه‌های سربی با روکش طلا توسط پولیکرات ساموس ضرب شده بودند. شاید این موضوع تصادفی باشد، یک استاتر باستانی ارتری پر شده از نقره می‌شناسیم که از حفاری‌های الوسیس (Eleusis) همراه با سکه‌های «واینمونزن» پیدا شده است^۲ (IGCH 5، نگهداری شده در آتن).

۶. لوح مفرغی مونت سان مورو (Monte San Mauro)^۳

از سیسیل، تنها یک مدرک باستان در نومیما^۱ (Nomima) اصطلاح استاتر را ذکر کرده، که در یک متن از آخر قرن چهارم (۵۲۵ - ۵۰۰) باز سازی شده است. در واقع، اگر «تالان‌ها» (talent)، به احتمال زیاد سیسیلی^۴، به تعداد ۲ و ۳ (قطعه‌های ۵ و ۶) بر لوحه‌های مفرغی بسیار صدمه دیده به‌طور واضح تأیید شده‌اند، حروف (-ερα) از قطعه ۵ می‌تواند انتهای کلمه دیگری به غیر از نام استاتر باشند. باید کلمه (ἱεράεινι) را پیشنهاد کنیم که تأیید جریمه وضع شده را نشان می‌دهد است (بازخوانی جفری: LSAG, 242, n^o2).

۷. کتیبه آکسوس (Axos) کرت (Crète)^۵

این کتیبه که امروز ناقص شده به احتمال زیاد متن یک قرارداد کاری بوده با پیش‌بینی اصول جزایی در صورت نقض توافق یا عمل انجام نشده طی مدت مقرر که به منظورش قرارداد بسته شده است.

¹ O. Picard dans *Hommages à Lucien Lerat II* (Paris 1984) 679-690.

² M. Oeconomides et H. Nicolet, "Note sur la trouvaille d'Eleusis 1883", *AAA XIV* (1982) 92-94, ill

³ *Nomima I*, n^o1; LSAG 242 et 247 n^o2; F.Cordano, "Le leggi calcidese di Monte San Mauro di Caltagirone", *Miscellanea greca e romana X* (Roma 1986) 33-53 et pi. I-X.

⁴ تالان سیسیلی قدیمی می‌بایست کمی بیشتر از ۲۰۰ گرم نقره وزن داشته باشد. جریمه‌ای به میزان دو تالان معادل تقریباً یک مین اوبه بوده است.

⁵ *Nomima I*, n^o29.

دو قطعه کشف شده در سال (۱۹۴۷) در آکروپل آکسوس توسط جفری چاپ شدند:

L.H. Jeffery dans *JHS* 69 (1949) 25-38, fig. 10-12; LSAG 310 et 316 n^o23.

هنوز می‌توانیم به‌طور واضح مبلغ جریمه را بخوانیم، بیان شده در استاتر (۳۰ یا ۴۰)، می‌توانیم کلمه [τετρα]άκοντα یا [τρι]άκοντα را بازسازی کنیم.

ویرایشگر زمان تنظیم متن خود را آخر قرن ششم یا اوایل قرن پنجم تاریخ می‌زند. در این زمان در آکسوس و در شهرهای دیگر جزیره کرت سکه ضرب نمی‌کردند. با وجود این سکه‌های اژین (Egine) در جزیره شناخته شده بودند: ظرفی که در نزدیکی ماتالا (Matala) بندر فیستوس (Phaistos) در سال ۱۹۴۳ کشف شد حاوی ۷۰ استاتر نقره اژین و یک استاتر ترا (Théra)^۱ بوده است. کیدونیا (Kydonia) مستعمره اژین واقع در ساحل شمالی، در آخر قرن ششم نیز استاترهایی خیلی نزدیک به تورتو (tortue) اژینی ضرب کرده است. اتالون اژینی است که توسط تمام شهرهای کرت از اول ضربشان (برای مثال توسط گورتین (Gortyne) و فیستوس (Phaistos) نیمه قرن پنجم) اتخاذ می‌شود. بنابراین می‌توانیم به‌طور منطقی مطمئن باشیم که جریمه‌های درخواست شده با استاتر در این قرارداد آکسوس، مانند دیگر جریمه‌های وضع شده در قوانین کرت به استاتر اژینی مطرح (و پرداخت؟) شده‌اند.

از میان شش متن کتیبه‌شناسی که توجه ما را جلب کرد، سه متن قدیمی‌تر با اصطلاح استاتر از آسیای صغیر است. این موضوع چیز عجیبی نیست: متون ادبی و کشفیات باستان‌شناسی نشان می‌دهند که مهد ضرب سکه در اینجا بوده و سپس در مناطق دریای اژه و فراتر از آن گسترش یافته است. تفسیر تمام اشارات استاتر کار ساده‌ای نیست، چراکه از یک طرف تاریخ متون، از طرف دیگر تاریخ خلق سکه‌های باستان بدون تیترا با ضریب شک و تردید همراه‌اند. علاوه بر این مشکل، غنای معنایی خود کلمه هم افزوده می‌شود که در کاربردهای پولی می‌تواند به همان اندازه معرف وزن فلز، واحد شمارشی معین ارزش باشد، که این ارزش با شیء سکه تحقق می‌یابد (سکه ضرب شده). همچنین می‌دانیم که وزن و فلز می‌توانستند از یک دولت به دولت دیگر فرق کنند: این چنین مجبوریم سعی کنیم هر مورد خاص را به‌طور جداگانه بشناسیم. با چنین شرایطی چگونه می‌توانیم تصور کنیم که باستان‌شناسان و سکه‌شناسان به همکاری خود برای فهمیدن خرده‌های دشوار تاریخ ادامه ندهند؟

^۱ IGCH 1.

“Contents”

Article

- The Function of a Chlorite Hand-Bag of the Halil Rud Civilization as Inferred from Its Wear Traces** | M. Vidale & R. Micheli, Persian translated by Amirreza Kheyrikhah 5
- The Place Names of the Avroman Parchments** | C. J. Edmonds, Persian translated by Nowzar Heydari 23

Numismatics

- Epigraphie et numismatique: quelques remarques sur les noms de monnaies dans les inscriptions grecques archaïques** | H. Nicolet-Pierre, Persian translated by Niloofar Rezaei Naraghi 39
- Archeologie et numismatique en Albanie: remarques sur l'activite monetaire au IV-II siecle** | S. Gjongecaj, Persian translated by Niloofar Rezaei Naraghi 47
- Monnaies de fouilles et histoire grecque: l'exemple de Thasos** | O. Picard, Persian translated by Niloofar Rezaei Naraghi 57

ایران ورجاوند

○ ○ ○ ○ ○
| Iran-e Varjavand (Glorious Persia) |
| Persian Journal Of Iranain Studies |
| Vol. 5, No. 10, Winter 2023 |

Concessionaire, Manager in Charge
and Editor-in-chief:
| Dr Shahin Aryamanesh |
Managing Editor: **Houshang Rostami**

 Tehran, Iran, Post box: 14515-569
 www.iranvarjavand.ir
 Iranvarjavand@hotmail.com
 +98 9395969466

A stone weight from Jiroft (mid-third millennium B.C.) offers a variation on a common Bronze Age theme of a mythical hero taming fierce animals. National Museum of Iran.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing, from the publisher.

With Contributions by
| Tisaphemes Archaeological Research Group |

Persian Journal of Iranian Studies / Vol. 5 / No. 10 / Winter 2023

ایران
ورجاوند

Iran-e Varjavand
(Glorious Persia)

- ◆ The Place Names of the Avroman Parchments
- ◆ Monnaies de fouilles et histoire grecque: l'exemple de Thasos
- ◆ The Function of a Chlorite Hand-Bag of the Halil Rud Civilization as Inferred from Its Wear Traces
- ◆ Archeologie et numismatique en Albanie: remarques sur l'activité monétaire au IV-II siècle
- ◆ Epigraphie et numismatique: quelques remarques sur les noms de monnaies dans les inscriptions grecques archaïques